

HADI RIZK • Spinoza'yı Anlamak

HADI RIZK 1954, Beyrut doğumlu. Felsefe öğretmenliğinin yanı sıra, “Collège international de philosophie” üyesidir ve felsefe doktorası yapmıştır. Başlıca eserleri: *Comprendre Sartre* (2011) ve *Spinoza: L'expérience et l'infini* (2012).

Comprendre Spinoza

© 2008 Armand Colin

İletişim Yayınları 1820 • Başvuru Dizisi 70

ISBN-13: 978-975-05-1125-7

© 2012 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2012, İstanbul

EDITÖR Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Birhan Koçak

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Çağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HADI RIZK

Spinoza'yı Anlamak

Comprendre Spinoza

ÇEVİREN Işık Ergüden

*Maxim'e,
ve anne babasına.*

İçindekiler

Türkçeye Çevirenin Notu.....	11
Giriş	13
Altın yüzyıl boyunca Hollanda'da Yahudi olmak.....	13
Bir gerçeklik düşüncesi.....	19
Filozof olmak.....	24
<i>BİRİNCİ KISIM</i>	
Sonsuzun Yapıları	41
<i>BİRİNCİ BÖLÜM</i>	
Varlık ve Kudret	43
Sonlu şeylerin gerçekliği.....	44
Kendi kendisinin nedeni, gerçeğin tamlığı.....	52
<i>Kendi kendinin nedeni ve akıl ilkesi</i>	54
<i>Sonsuzca sonsuz tözün oluşumu</i>	60
Sonsuz çeşitlilik ve tözün birliği.....	71
Tekil şeylerin üretimi.....	81
<i>Tözün nedensel kudreti</i>	83
<i>Sonsuz ve sonlu</i>	89
<i>İKİNCİ BÖLÜM</i>	
Doğru Fikir	99
Doğru fikrin biçimi ve düşünüm.....	101

Doğru fikirlerin türsel ve bireşimsel düzeni.....	107
<i>Bilginin türleri</i>	109
<i>Doğru fikirlerin oluşumu</i>	112
Yanlışlık statüsü.....	116

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Birey	123
Beden fikri olarak zihin.....	124
Bireyselliğin fiziği.....	130
Bireyin ontolojik olumlanması.....	139

İKİNCİ KISIM

<i>Deneyimin Gerilimi</i>	145
--	-----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tutkular ve Erk	147
Tutkusal bir mantık: Duyumsal taklit.....	148
Erkin tutkuya dayalı hikâyesi.....	159

BEŞİNCİ BÖLÜM

Düşsellik ve Akıl	167
Düşselin güvenilirliği.....	168
Vahiy ve Peygamber bilgisinin statüsü.....	171
Kutsal Kitabı yorumlama yöntemi.....	178
Dinsel hayal gücü teorisi.....	183
Yasa ve itaat.....	187
Ortaya çıktığı haliyle teokrasi.....	191

ALTINCI BÖLÜM

Politika ve Kudret	197
Hak ve kudret.....	199
<i>Toplumsal sözleşmenin hukuksal sorunsalının sınırları</i>	202
Politik iktidarın doğuşu ve ortak hakkın oluşumu.....	212
"Sanki aynı düşüncenin yönettiği çokluk" (<i>Tractatus Politicus</i>).....	215
Duyguların ve politik kurumların iletişimi:	
Devletin bileşik bireyselliği.....	222

YEDİNCİ BÖLÜM

Erdem ve Kutluluk	233
Değerlerin eleştirisi.....	234
Seçim ilkesi olarak insan doğası modeli.....	237
Bireyin aktif oluşu hali.....	240

Rasyonel arzu ve öz yarar.....	248
Somut evrensel.....	253
Kurtuluş olarak zorunluluğun deneyimi.....	260
Erdem, zaman ve sonsuzluk.....	262
Sonuç	267
Yorumlu Bibliyografya.....	271
Dizin.....	279

TÜRKÇEYE ÇEVİRENİN NOTU

Spinoza'nın eserlerinden yapılan alıntılarda Türkçedeki çevirileri kullanılmıştır:

Ethica, Geometrik Yöntemle Kanıtlanmış ve Beş Bölüme Ayrılmış Ahlak, çev. Çiğdem Dürüşken, Kabalcı Yayınları, 2011;

Tractatus Theologico Politicus, çev. Cemal Bâli Akal - Reyda Ergün, Dost Kitabevi Yayınları, 2008;

Tractatus Politicus, çev. Murat Erşen, Dost Kitabevi Yayınları, 2007;

İnsan Anlağının İyileştirilmesi Üzerine İnceleme, “Söylem – İncelem – Monadoloji” *Descartes, Spinoza, Leibniz* içinde, çev. Aziz Yardımlı, İdea Yayınları, 1997.

Dil ve kavram birliği sağlama kaygısıyla, Çiğdem Dürüşken'in Latince'den yapmış olduğu *Ethica* çevirisindeki terminoloji esas alınarak, diğer metinlere de yer yer müdahale edilmiş, metnin dilsel bütünlüğü bu temelde kurulmaya çalışılmıştır. Özellikle Latince'deki *modus*'un karşılığı olarak çevirilerin çoğunda kullanılan, ancak terimin felsefi anlamından ziyade bir dilbilgisi terimine karşılık gelen “kip”

yerine, Çiğdem Dürüşken'in kullanmayı tercih ettiği “tavır” kelimesi kullanılmıştır. Yine Fransızca metinde *esprit* olarak geçen ve Türkçeye “tin, ruh, zihin” gibi karşılıklarla aktarılan terim –Çiğdem Dürüşken'in tercihinine uygun olarak– “zihin” kelimesiyle; “güç, kuvvet” gibi anlamlara da gelen *puissance* terimi ise “kudret” kelimesiyle aktarılmıştır.